

Korkala Heli

Musiikin opiskelu verkossa – verkko-opiskelun hyödyt ja haasteet

Kandidaatin tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Musiikkikasvatus
2021

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Musiikin opiskelu verkossa – verkko-opiskelun hyödyt ja haasteet (Heli Korkala)

Kandidaatin tutkielma, 32 sivua

Toukokuu 2021

Tämän kandidaatintyön tarkoituksena on selvittää musiikin verkko-opiskelussa esille nousevia hyötyjä ja haasteita. Lisäksi tutkielma pyrkii selvittämään, miten verkkoympäristössä opiskelu tukee oppimista. Covid-19-pandemian myötä aihe on erittäin ajankohtainen, kun ympäri maailmaa eri oppilaitokset ovat joutuneet siirtämään opetustaan verkkoympäristöön.

Tutkielma on narratiivinen kirjallisuuskatsaus, joka tutkii aiheesta kirjoitettu kirjallisuutta. Tutkielma lähtee liikkeelle tarkastelemalla oppimista, elinikäistä oppimista sekä itseohjautuvaa oppimista käsitteinä. Tämän jälkeen tutkielma paneutuu käsittelemään verkko-opiskelua yleisesti sekä musiikin verkko-opiskelun erityispiirteitä. Viimeisenä tutkielma käsittelee verkko-opiskeluun liittyviä hyötyjä ja haasteita.

Tässä tutkielmassa esille nousi useita eri verkko-opiskeluun liittyviä hyötyjä. Verkko-opiskelun aikaan ja paikkaan sitoutumattomuus sekä joustavuus hyödyttävät erityisesti aikuisopiskelijoita ja tukevat elinikäistä oppimista. Lisäksi joustavuus ja aikaan sitomattomuus sekä vaativat että opettavat itseohjautuvaa oppimista. Verkko-opiskelun joustavuus tukee oppimista myös antamalla oppijalle tämän tarvitsevan ajan tehtävän suorittamiseen. Verkkoympäristössä opiskelu voi tarjota lisäksi laajemman määrän oppia internetissä olevien resurssien ansiosta. Myös tasa-arvo ja saavutettavuus nousivat verkko-opiskelun hyödyiksi. Verkkoympäristön myötä opiskelu mahdollistuu myös henkilöille, joille lähiopetukseen osallistuminen olisi mahdotonta.

Musiikin verkko-opiskeluun liittyvät haasteet ovat suurelta osin sidoksissa nykyteknologian riittämättömyyteen. Musiikin käytännön opiskelu kohtaa haasteita erityisesti kuvan- ja äänenlaadun heikkouden kohdalla. Tutkielmassa esille nousi myös, että nykyteknologialla yhteismusisointi ei ole mahdollista verkossa. Verkko-opiskelussa oppija saattaa etäännyä opettajasta sekä kanssaoppijoista, jonka myötä henkinen ja sosiaalinen kasvu kärsivät.

Avainsanat: musiikin opiskelu, verkko-opiskelu, itseohjautuva oppiminen, elinikäinen oppiminen

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Oppiminen	6
2.1	Elinikäinen oppiminen.....	9
2.2	Itseohjautuva oppiminen.....	10
3	Opiskelu verkossa	13
3.1	Musiikin verkko-opiskelun erityisominaisuudet.....	15
3.2	Hyödyt musiikin verkko-opiskelussa.....	17
3.3	Haasteet musiikin verkko-opiskelussa	19
3.4	Verkko-opiskelun tulevaisuuden kuvia.....	21
4	Tutkimusasetelma	23
5	Tulokset	25
5.1	Hyödyt ja haasteet.....	25
5.2	Verkko-opiskelu suhteessa oppimiseen	27
6	Pohdinta	29
	Lähteet	31

1 Johdanto

Tämä kandidaatin tutkielma käsittelee musiikin opiskelua etänä verkkoympäristöissä. Kehittyneen teknologian myötä myös musiikin opiskelu on saanut laajasti uusia malleja. Nykyteknologian ansiosta musiikkia voi nykyään opiskella perinteisestä lähiopetuksesta eroavilla tavoilla. Internetistä löytyy valtava määrä eri palveluita, joista osa on keskittynyt puhtaasti musiikin verkko-opetukseen, kuten suomalainen musiikin verkkokoulu Rockway (www.rockway.fi), ja osa puolestaan tarjoaa paljon muutakin sisältöä, kuin musiikin opetusta, kuten videopalvelu YouTube. Tässä tutkielmassa keskitytään verkkoympäristössä tapahtuvaan ohjattuun musiikinopetukseen, jossa opettaja ja opiskelija ovat vuorovaikutuksessa. Tutkielma ei siis käsittele esimerkiksi YouTube -videoiden pohjalta tapahtuvaa itsenäistä musiikin opiskelua.

Tämä tutkielma on kirjallisuuskatsaus, joka pyrkii selvittämään verkko-opiskelun ominaisuuksia ja siinä huomioon otettavia seikkoja, musiikin verkko-opiskeluun liittyviä hyötyjä ja haasteita, sekä verkko-opiskelua suhteessa oppimiseen. Covid-19-pandemian myötä aihe on erittäin ajankohtainen, sillä verkko-opiskelu on tullut osaksi suomalaisten opiskelijoiden arkea. Verkko-opiskelu on tullut huomattavasti tutummaksi niin opiskelijoille kuin opettajillekin. Lisäksi Thornton (2020) esittää, että Covid-19-pandemian ja verkko-opiskelun myötä Yhdysvalloissa on hyödynnetty enemmän vierailevia luennoitsijoita johtuen siitä, että verkkoympäristössä se on helpompaa ja käytännöllisempää. Covid-19-pandemia on mullistanut opiskelukulttuuria niin, että verkko-opiskelua tullaan varmasti hyödyntämään tulevaisuudessa yhä enenemissä määrin.

Tutkielman tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Mitä hyötyjä ja mitä haasteita musiikin verkko-opiskeluun liittyy?
2. Miten verkko-opiskelu tukee oppimista?

Tutkielman yhteys musiikkikasvatukseen on merkittävä, sillä musiikki oppiaineena sisältää erityispiirteitä, jotka asettavat haasteita musiikin verkko-opiskelulle. Beatrice Digolo, Elizabeth Andng'o sekä John Katuli (2011) tuovat artikkelissaan esille, että musiikki on pohjimmiltaan esittävää taidetta. Verkossa tapahtuvassa opiskelussa esittävän taiteen harjoittaminen voi olla hankalaa. Lisäksi musiikki ja musiikinopiskelu on usein yhteisöllistä toimintaa ja Linda Thornton (2020) esittääkin, että tällä hetkellä ei ole olemassa teknologiaa, joka mahdollistaisi

reaaliaikaisen yhteismusisoinnin etänä. Oppiaineena musiikki siis eroaa monista muista, joten musiikin verkko-opiskelussa ei voida käyttää täysin samoja toimintamalleja, kuin monen muun aineen opetuksessa.

Tutkielman aihe valikoitui oman tarpeeni sekä kiinnostuksen kohteeni perusteella. Olen suunnitellut osallistuvani instrumenttiopetuksen verkkokursseille. Lisäksi olen Covid-19-pandemian myötä itsekin paitsi opiskellut, myös opettanut musiikkia verkossa. Tämä kandidaatin tutkielma toimii myös pohjatyönä suunnitteilla olevalle pro gradu -tutkielmalleni, jossa tulen syventymään musiikin verkko-opiskeluun haastatteluin.

Tutkielmassa tarkastelen ensimmäisenä opiskelua ja oppimista yleisesti. Tämän jälkeen siirryn käsittelemään verkossa tapahtuvan opiskelun piirteitä sekä verkko-opiskelussa huomioon otettavia asioita yleisellä tasolla, josta jatkan syventymällä musiikin verkko-opiskelun erityispiirteisiin. Seuraavaksi tutkielma keskittyy käsittelemään musiikin verkko-opiskelun hyötyjä ja haasteita. Viimeisenä tarkastelen verkko-opiskelun mahdollisia tulevaisuuden näkymiä.

2 Oppiminen

Tässä luvussa käsittelen oppimista yleisesti. Ymmärtääkseen, miten verkko-opiskelu tukee oppimista, on ensin oltava tietoinen siitä, mitä tekijöitä oppimiseen liittyy ja miten se määritetään.

Musiikkikasvatuksen yliopisto-opettaja Mikko Myllykoski (2009) nostaa esille ajatuksen siitä, että oppilaan ja opettajan välistä lähiopetusta on perinteisesti pidetty oppimisen edellytyksenä. Nykypäivänä on kuitenkin hänen mukaansa todettava, ettei oppimista ja koulutusta voida pitää edellytyksenä toisillensa. Kasvatustieteen professori Pauli Siljander (2014, s. 46) puolestaan esittää, että oppimisen lisäksi myös opetusta voi tapahtua erilaisissa konteksteissa. Hänen mukaansa opetuksen pedagogisena tarkoituksena on edistää oppimista (Siljander, 2014, s. 44)

Leena Mäkelä (2010, s. 65) toteaa, että oppiminen on monimuotoinen ilmiö, joka tapahtuu oppijan tämän ympäristön vuorovaikutuksessa. Myös Irmeli Halinen, Risto Hotulainen, Eija Kauppinen, Päivi Nilivaara, Asta Raami ja Mari-Pauliina Vainikainen (2016, s. 20–22) esittävät, että nykypäivänä vallitsee laajalti yksimielisyys vuorovaikutuksen merkityksestä oppimiseen. Heidän mukaansa vuorovaikutus sekä tunnevaltaiset kokemukset ovat edellytyksiä oppimiselle. Lisäksi he toteavat, että oppiminen on eri aikoina ja eritilanteissa erilaista. Kasvatustieteiden maisteri Jenni Kallion (2016, s. 53) mukaan opettajan ja oppilaan välisen vuorovaikutuksen perustuessa luottamukseen, syntyy innostus oppimiseen ja kehittymiseen.

Siljander (2014, s. 47) esittää, että oppiminen on nähtävä prosessina, joka jatkuu parhaimmillaan koko eliniän. Myllykoski (2009) toteaa lisäksi, että nimenomaisesti epämuodolliseen oppimiseen on perinteisesti liitetty elinikäisen oppimisen käsite. Siljanderin (2014, s. 47) mukaan oppiminen laajimmassa merkityksessään on prosessi, jossa muutos oppijan taidoissa, tiedoissa, ajattelutavoissa tai toiminnassa on keskeistä. Siljander (2014, s. 48) toteaa, että oppimiseen liittyy tavanomaisesti muutosprosesseja, joita ei voida välittömästi havaita. Oppiminen voi hänen mukaansa olla tarkoituksellisen oppimisen lisäksi myös tahatonta. Lisäksi hän tekee eron opiskelun ja oppimisen välille. Opiskelu on tarkoituksellista ja tietoista pyrkimystä oppimiseen, kun oppiminen puolestaan voi olla tiedostamatonta (Siljander, 2014, s. 49). Siljander (2014, s. 49) huomauttaa myös, että opiskelu käsitteenä viittaa prosessiin, ja oppiminen voidaan puolestaan nähdä sekä prosessina että prosessin tuloksena. Halinen kollegoineen (2016, s. 20–21) huomauttavat kuitenkin, että oppimista on mahdollista

vastustaa ja, että vaikka oppiminen ja sen lopputulos usein nähdään myönteisenä, voi se joskus kuitenkin johtaa epäedulliseen tulokseen.

Siljander (2014, s. 50) jakaa oppimista koskevat lähestymistavat itsesäätelyn paradigmaan sekä ulkoisen säätelyn paradigmaan. Hänen mukaansa itsesäätelyn paradigman kohdalla oppiminen perustuu lähtökohtaisesti oppijan omaan toimintaan ja tämän piilevään kehityspotentiaaliin. Tällöin opettajan rooli oppimisen kannalta jää toissijaiseksi (Siljander, 2014, s. 50). Ulkoisen säätelyn paradigman osalta hänen mukaansa puolestaan nähdään, että ulkoiset toimintayllikkeet ja oppijaan kohdistuvat pedagogiset vaikutteet määrittävät oppimista. Halisen ja kollegoiden (2016, s. 23) mukaan nykyisissä oppimiskäsityksissä painotetaan henkilön aktiivista roolia omassa oppimisessaan.

Kallion (2016, s. 53) mukaan on tärkeää, että oppijalle annetaan vapaus autonomiaan ja oman opiskelunsa suunnitteluun ja toteuttamiseen oppijalle sopivalla tavalla. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) nostaa esille, että muun muassa oppilaan kiinnostuksen kohteet, kokemukset, tunteet ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Kallion (2016, s. 75–76) mukaan oppimiselle suotuisa ilmapiiri on sellainen ympäristö, jossa pidetään huolta positiivisista tunteista ja myönteisyyden ilmapiiristä, annetaan oppilaiden valita työskentelytapansa ja -tilansa mahdollisimman pitkälle sekä jossa oppilaalla on turvallinen olo. Filosofian tohtori Lauri Järvillehto (2014, s. 14) toteaa, että oppiminen on tehokkainta silloin, kun se on hauskaa. Lisäksi Kallio (2016, s. 75) esittää, että opettajan tulee antaa selkeät ohjeet ja tavoitteet luodakseen oppimiselle suotuisan ilmapiirin.

Myllykoski (2009) huomauttaa, että oppimista tapahtuu erilaisissa ympäristöissä ilman muodollista koulutustakin. Siljander (2014, s. 46) nostaa esille formaalin ja informaalin opetuksen. Hänen mukaansa formaalilla opetuksella tarkoitetaan muodollisessa koulujärjestelmässä tapahtuvaa opetusta. Musiikkikasvatuksen professori Lauri Väkevä (2013) puolestaan esittää, että formaali oppiminen mukautuu yhteiskunnassa ja kulttuurissa hyväksi katsottuihin arvotavoitteisiin, joita pyritään toteuttamaan kouluissa ja muissa kasvatusinstituutioissa järjestelmällisten opetusmenetelmien ja arviointikriteerien avulla. Myös musiikkikasvatuksen professori Kari Veblen (2012) toteaa, että formaali oppiminen on tavallisesti institutionalisoitua, sitä arvioidaan ja se on hierarkkista. Lisäksi hän toteaa, että nämä muodolliset rakenteet eivät muutu, vaikka uusia henkilöitä liittyisi mukaan opetukseen. Veblenin (2012) mukaan muodollisen oppimisen mallissa opettaja määrittää oppimateriaalit sekä opetustahdin.

Siljanderin (2014, s. 46) mukaan informaalilla opetuksella tarkoitetaan koulujärjestelmän ulkopuolella erilaisissa arjen tilanteissa tapahtuvaa opetusta. Myös Väkevä (2013) toteaa, että informaali oppiminen on oppimista, joka tapahtuu virallisen opetussuunnitelman ja kasvatusinstituutioiden ulkopuolella. Mäkelä (2010, s. 65) esittää, että informaali oppiminen ymmärretään tapahtuvan oppijan omista lähtökohdista ja olevan usein tiedostamatonta. Hänen mukaansa informaalia oppimista kutsutaan usein arkioppimiseksi eikä siitä anneta arvosanoja tai todistuksia (Mäkelä, 2010, s. 65.) Teknologiakasvatuksen professori Colin Latchem (2016) toteaa, että internet sekä sosiaalisen median alustat mahdollistavat ja tukevat tarkoituksellista informaalia oppimista sekä tiedon jakamista toisille. Hän esittää myös, että informaali sekä nonformaali oppiminen ovat avainasemassa elinikäisessä oppimisessa. Myös Väkevä (2013) nostaa esille aikamme sosiaalisen median, joka hänen mukaansa luo mahdollisuuksia tarkistaa opettajan ja oppilaan sekä muodollisen ja epämuodollisen oppimisen välisiä suhteita. Musiikinopettajan osalta tämä tarkoittaa Väkevän (2013) mukaan sen tosiasian hyväksymistä, että musiikinopettaja ei ole pääasiallinen musiikillisen tiedon ja taidon välittäjä, vaan osa laajempaa median rajaamaa oppimisen kenttää.

Väkevä (2013) esittää, että formaalin ja informaalin oppimisen väliin sijoitetaan toisinaan nonformaali oppiminen. Hänen mukaansa nonformaalin oppimisen ajatellaan tapahtuvan strukturoidusti, mutta se ei kuitenkaan pidä sisällään systemaattisia pedagogisia tavoitteita tai arviointikriteereitä. Veblen (2012) esittää, että nonformaali oppiminen koostuu systemaattisista ja tarkoituksellisista, mutta vähemmän säädellyistä tavoitteista. Hänen mukaansa nonformaalia oppimista tapahtuu koulutuksellisten struktuurien ulkopuolella ja tällaisen oppimisen muodon valitsevat useimmiten aikuisoppijat, jotka haluavat jatkaa musiikinopintojaan. Toisin kuin formaalit, nonformaalit oppimistilanteet muuttuvat, muovautuvat ja mukautuvat uusien oppijoiden myötä, sillä ryhmän jäsenet itse hallitsevat ryhmän välistä vuorovaikutusta (Veblen, 2012).

Edellä esitetyn perusteella voidaan siis todeta, että oppimista tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Autonomian merkitys oppimisen kannalta on kuitenkin merkittävä. Oppimista voi tapahtua niin kouluissa kuin arkielämässäkkin ja oppimiselle voi olla suotuisia tai epäsuotuisia ympäristöjä. Lisäksi oppiminen nähdään prosessina, joka parhaimmillaan jatku läpi elämän (Siljander, 2014, 47). Seuraavaksi siirrynkkin tarkastelemaan lähemmin elinikäistä oppimista.

2.1 Elinikäinen oppiminen

Tässä alaluvussa käsittelen elinikäistä oppimista, joka Myllykosken (2009) mukaan on liitetty erityisesti informaaliin oppimiseen.

Ohjelmistotekniikan professori Philippe Kruchtenin (2015) mukaan elinikäinen oppiminen on kykyä tunnistaa ja käsitellä omia koulutuksellisia tarpeita muuttuvassa maailmassa. Hänen mukaansa elinikäinen oppiminen vaatii muun muassa itsereflektointia, palautteen pyytämistä, oman oppimis- ja työskentelytyylin tuntemista, kriittisen ajattelun kehittämistä sekä sosiaalisten verkostojen rakentamista. Filosofian tohtori Rineke Smilde (2012) esittää, että elinikäinen oppiminen voi sisältää formaalia, nonformaalia sekä informaalia oppimista. Hänen mukaansa ihmiset oppivat läpi koko elämänsä elämän eri vaiheista, oli kyse henkilökohtaisista tekijöistä, kuten esimerkiksi avioero, tai ammatillisista tekijöistä, kuten työpaikan vaihto. Smilden (2012) mukaan elinikäinen oppiminen nähdään dynaamisena konseptina, joka vastaa kulttuurin jatkuvan muutoksen luomaan tarpeeseen. Filosofian tohtori Johan Loeckx (2015) nostaa esille, että jopa Beethoven opiskeli edelleen, jo säveltäessään musiikkia. Jim Marquardson (2020) esittääkin, että teknologian jatkuvan kehittymisen myötä on välttämätöntä, että opettajat valmistavat opiskelijoita jatkamaan oppimista myös koululaitoksesta valmistumisen jälkeen, jotta nämä voivat mukautua muutoksiin.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) nostaa esille, että ajattelun ja oppimisen taidot toimivat perustana elinikäiselle oppimiselle. Tiina-Maria Päivänsalo (2020, s. 190) toteaa, että oppimisen taitojen kehittäminen vaatii harjoittelua. Oppimisen taitoja voi hänen mukaansa käyttää kuitenkin läpi elämän. Opiskelijalla tulee Päivänsalon (2020, s. 190) mukaan olla tarpeeksi tietoa tehokkaasta oppimisesta ja opiskelumenetelmistä sekä tehokkaan opiskelun malleja. Halinen kollegoineen (2016, s. 37) puolestaan esittää, että oppimaan oppiminen on taitoa ja halua tarttua uusiin oppimishaasteisiin riippumatta asiasisällöstä. Heidän mukaansa oppimaan oppimisen määritelmä korostaa ajattelun taitojen merkitystä.

Halinen kollegoineen (2016, s. 36) kertoo, että ajattelun taitojen tavoitteena on oppia ymmärtämään ja hallitsemaan kognitiivisia prosesseja sekä toimimaan tietoisesti tavoitteensa mukaisesti. Puhuessaan ajattelun taidoista, he nostavat esille kognitiiviset taidot, joilla heidän mukaansa tarkoitetaan muun muassa tietoista ajattelua, päättelyä, ongelmanratkaisua, hypoteesien testaamista sekä tiedon hankintaa ja soveltamista.

Elinikäinen oppiminen on siis läpi elämän kestävä oppimista, joka usein on yhdistetty erityisesti informaaliin oppimiseen. Elinikäisen oppimisen perustana ovat oppimaan oppimisen sekä ajattelun taidot. Nämä taidot ovat yhteydessä myös itseohjautuvaan oppimiseen, johon perehdyn seuraavassa alaluvussa.

2.2 Itseohjautuva oppiminen

Tämä alaluku keskittyy itseohjautuvan oppimisen tarkasteluun. Kallio (2016, s. 75–76) esittää, että oppilaiden tuli saada valita työskentelytapansa ja -tilansa mahdollisimman pitkälle. Valinnanvapauden kasvaessa voidaan päätellä myös itseohjautuvan oppimisen taitojen merkityksen kasvavan.

Filosofian tohtori Juho Norrenan (2019, s. 13) mukaan itseohjautuvuus on yksittäisen ihmisen ominaisuus, johon liittyy yksilön vuoropuhelua ympäristön ja yhteisöjen kanssa. Kasvatuspsykologian tohtori Dale H. Schunk ja kasvatustieteiden tohtori Ellen L. Usher (2017) puolestaan esittävät, että itseohjautuvuudeksi kutsutaan prosessia, jossa henkilö systemaattisesti järjestee ajatuksiaan, tunteitaan ja toimiaan saavuttaakseen tavoitteensa. Heidän mukaansa itseohjautuvuudessa keskeistä on kyky reagoida omaan toimintaansa. He toteavat, että kun henkilö huomaa toimivansa väärin, voi hän tehdä muutoksia toimintamalliinsa (Schunk & Usher, 2017.) Loeckx (2015) esittää, että itseohjautuvat oppijat, jotka kontrolloivat omaa oppimistaan, pystyvät luomaan ympäristöjä tukemaan omaa oppimistaan. Tällaisia ympäristöjä voivat hänen mukaansa olla esimerkiksi erilaiset sosiaaliset verkostot. Musiikin opiskelun osalta Gary E. McPherson, Peter Miksza ja Paul Evans (2017) toteavat olevan itsestään selvää, että kyky säädellä ja ohjata omaa oppimista on perustavanlaatuinen taito, kun harjoitetaan musiikin esittämisen taitoja.

Schunk ja Usher (2017) toteavat, että ihmiset vertaavat suoriutumistaan itsensä sekä toisten asettamiin standardeihin ja määrittävät uudelleen toimintaansa niiden pohjalta. Heidän mukaansa ihmisillä on kyky reflektiiviseen itsetietoisuuteen, jonka avulla henkilö voi tutkia omaa toimintaansa, ajatuksiaan ja tunteitaan niin ennen, jälkeen kuin suorituksen aikanakin. Tämän itsetutkiskelun myötä henkilö pystyy heidän mukaansa vaikuttamaan omiin tuleviin ajatuksiinsa ja käytökseensä. Myös Norrenan (2019, s. 19) mukaan oppimaan oppimisen perustana on kyky tarkkailla omia taitoja ja reagoida näihin havaintoihin. Hän toteaa, että monet oppimisen taidot, kuten yhteistoiminta, ongelmanratkaisu sekä itsesäätely rakentuvat näin. Lisäksi Norrena (2019, s. 21) esittää, että itsesäätely, itsekontrolli sekä itseohjautuvuus ovat

kaikki toisiaan lähellä olevia käsitteitä. Hänen mukaansa nämä kaikki viittaavat henkilön kykyyn säädellä omaa toimintaa sekä henkilöön itseensä liittyvää toimintaa.

Schunk ja Usher (2017) toteavat, että itseohjautuvan oppimisen taidot eivät ole ihmisessä valmiina, vaan niitä täytyy opetella. Pyrkimyksissä edistää toisen henkilön itseohjautuvuutta, tulee Norrenan (2019, s. 17) mukaan muistaa, ettei sitä työtä voi tehdä toisen puolesta. Hän esittää, että auttaessa toista kehittämään itseohjautuvuutta, on tätä ohjattava aktivoimaan omat säätelyjärjestelmänsä ja löytämään tavoitteellisuus tämän omasta näkökulmasta. Kasvatustieteen yliopisto-opettaja Katariina Stenbergin (2016, s. 55–57) mukaan opettajan tulee luottaa opiskelijan omaan kykyyn tuottaa, luoda ja käsitellä tietoa, jotta opiskelijan itseohjautuvuus voi kasvaa. Lisäksi opettajan tulee hänen mukaansa suhteuttaa ja rakentaa opetettavaa asiaa oppilaiden kokemuksiin. Norrena (2019, s. 22) kertoo, että itseohjautuvuuden oppimisen kannalta on tärkeää, että oppija on jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Ilman turvallista ja luottamusta herättävää ilmapiiriä itseohjautumisen oppiminen on kuitenkin haastavaa (Norrena, 2019, s. 17–18).

Norrena (2019, s. 13) esittää, että itseohjautuvuuden taidot riippuvat henkilön itsetunnosta. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan siihen, millaisia tavoitteita oppilas määrittää toiminnalleen, vaikuttava minäkuva, pystyvyyden tunne ja itsetunto. Kallio (2016, s. 99) toteaa, että henkilöt, joilla on itseluottamusta, muun muassa valikoivat itse vaikeita tehtäviä, asettavat korkeita tavoitteita ja ovat itseohjautuvia. Norrenan (2019, s. 32) mukaan itseohjautuvuus tukee hyvinvointia, jonka lähtökohdaksi on henkilön mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään. Lisäksi hän toteaa, että itseohjautuvuudella on tutkimusten mukaan yhteys luovuuteen, tyytyväisyyteen sekä uteliaisuuteen. Schunkin ja Usherin (2017) mukaan auttamalla oppijaa asettamaan henkilökohtaisia tavoitteita, vahvistetaan oppijan autonomian tunnetta. Myös Kallio (2016, s. 45) nostaa esille henkilön autonomian, joka tarkoittaa henkilön mahdollisuuksia ja kykyä vaikuttaa omaan elämäänsä. Autonomia on hänen mukaansa kykyä tehdä omaa elämää koskevia päätöksiä.

Tiedon määrän kasvaessa nousee Norrenan (2019, s. 22) mukaan itseohjautuvuuden merkittävimmäksi lähtökohdaksi taito suodattaa oleelliset kohdat käsitteillä olevasta informaatiosta. Itseohjautuvuuden haasteiksi Norrena (2019, s. 23) nostaa ulkoiset tekijät. Ulkoiset tekijät ovatkin hänen mukaansa yleisin este itseohjautuvuudelle. Tällaisia ulkoisia tekijöitä voivat olla muun muassa työskentelyolosuhteet tai ympäröivien ihmisten tuki. Norrena

(2019, s. 23) toteaakin, että toisilla ihmisillä ja yhdessä tekemisellä on vaikutusta itseohjautuvuuteen.

Itseohjautuva oppiminen on siis edellä esitetyn perusteella kykyä kontrolloida ja hallita omaa oppimistaan. Lisäksi itseohjautuvuuteen liittyy kyky muuttaa omaa toimintaansa tehtyjen havaintojen perusteella. Internetissä käytettävissä olevan tiedon määrä on valtava, joten itseohjautuvuuden merkittävimäksi tekijäksi nousee kyky suodattaa oleellinen osa informaatiosta.

3 Opiskelu verkossa

Tässä luvussa tarkastelen verkko-opiskelua yleisesti sekä verkko-opiskelussa huomioon otettavia seikkoja. Tämän jälkeen alaluvuissa keskityn nimenomaisesti musiikin opiskeluun verkkoympäristössä sekä musiikin verkko-opiskelun hyötyihin ja haasteisiin. Lopuksi tarkastelen musiikin verkko-opetuksen tulevaisuuden näkymiä.

Musiikkikasvatuksen ja musiikkiteknologian professori Judith Bowmanin (2014, s. 3) mukaan etäopiskelulla on mittava ja laajasti dokumentoitu historia. Hänen mukaansa etäopetusta on harjoitettu erilaisissa muodoissa jo 1900-luvun alusta lähtien. Tuolloin etäopetusta toteutettiin kirjekursseina, 1950-luvulla puolestaan kasvatuksellisia televisio-ohjelmina ja 1990-luvulta lähtien verkkoympäristöissä sijaitsevilla kursseilla. Peter Serdyukov (2020) muistuttaa kuitenkin, että verkko-opiskelu oli sen alkuvaiheissa täysin asynkronista, eli ei reaaliaikaista. Bowmanin (2014) mukaan myös verkko-opiskelun kasvua on laajasti dokumentoitu Yhdysvalloissa vuodesta 2003 lähtien vuosittaisilla Sloan Surveys of Online Learning -kyselyillä (Bowman, 2014, s. 3–7.)

Musiikkikasvatuksen tohtori Theano Koutsoupidou (2014) mukaan verkko-opinnot vaativat monenlaisia digitaalisia työvälineitä, mutta vähimmäisvaatimuksena verkossa tapahtuvalle opiskelulle on internet-yhteys. Koutsoupidou (2014) toteaa, että verkossa tapahtuva etäopiskelu voi olla synkronista, jolloin vuorovaikutus osapuolten välillä on reaaliaikaista. Hän esittää esimerkeiksi tällaisista synkronisista alustoista Skypen sekä Google Hangoutsin. Asynkronisista alustoista, joissa vuorovaikutus ei ole reaaliaikaista, Koutsoupidou (2014) nostaa esille Moodlen, jossa voidaan muun muassa jakaa opetusmateriaalia, antaa ilmoituksia sekä luoda keskustelujä. Bowman (2014, s. 6) puolestaan toteaa, että verkkokurssit sisältävät usein sekä synkronisia että asynkronisia malleja. Synkronisina malleina hän esittää videokonferenssit ja asynkronisina malleina luentotallenteet sekä sähköpostit. Myös Phil Green (2016) esittelee muutamia esimerkkejä synkronisista ja asynkronisista alustoista. Synkronisen oppimisen alustoista hän mainitsee WebExin ja asynkronisista muun muassa podcastit sekä video-streamit. Verkko-oppiminen voi Greenin (2016) mukaan olla yhtä lailla informaalia kuin formaaliakin, suunniteltua ja aikataulutettua tai tarpeen vaatiessa tarjottavaa.

Beatrice Digolo, Elizabeth Andng'o sekä John Katuli (2011) toteavat, että valtavat maailmanlaajuiset muutokset teknologian kehityksessä luovat uusia mahdollisuuksia opetuslalle. Bowmanin (2014) mukaan nykypäivän digitaaliset työvälineet eivät kuitenkaan

rajoitu pelkästään koulutuksen alaan tai opetukseen verkkoympäristöissä, vaan näitä työkaluja käytetään päivittäin niin henkilökohtaisiin kuin koulutuksellisiinkin tarkoituksiin. Hänen mukaansa opiskelijat olettavat digitaalisten työvälineiden käyttöä myös luokkahuoneopetuksessa, mutta myös opettajat pyrkivät kasvattamaan opetuksensa tehokkuutta hyödyntämällä ajankohtaista teknologiaa opetuksessaan. Kaikki oppiminen verkkokurssilla ei kuitenkaan välttämättä tapahdu verkossa. Opettaja saattaa käyttää perinteistä printattua kurssikirjaa, sillä kaikkea kirjallisuutta ei löydy digitaalisessa muodossa. (Bowman, 2014, s. 10–11.)

Kasvatustieteen tohtori Iris M. Yob (2012) esittää, että lähiopetuksen hyötyjä on mahdollista replikoida verkko-opetuksessa ja näitä hyötyjä on mahdollista jopa laajentaa, kunhan sekä opettajat että opiskelijat ymmärtävät verkko- ja lähiopetuksen erot ja samankaltaisuudet. Green (2016) puolestaan toteaa, että koska oppiminen sisältää niin usein ihmisten välistä vuorovaikutusta, myös verkko-oppimisen strategian tulisi sisältää sosiaalista kanssakäymistä toimiakseen hyvin. Myös Serdyukov (2020) huomauttaa, että opetukseen osallistuvien välistä kommunikaatiota on aina arvostettu niin opettajien kuin opiskelijoidenkin taholta. Riitta Suominen ja Satu Nummela (2011, s. 43) toteavatkin, että opettaminen on viimekädessä myös verkossa aina vuorovaikutusta, joka yksinkertaisuudessaan on kysymysten esittämistä, palautteen antamista ja ohjaamista.

Kaikki normaalissa luokkahuoneopetuksessa toimivat käytännöt eivät ole suoraan siirrettävissä verkkoympäristöön (Yob, 2012). Myös Bowman (2014) toteaa, että lähiopetukseen kehitetyt teoriat ja käytänteet eivät ole suoraan siirrettävissä verkkoympäristöön. Siksi verkko-oppimisessa lähestymistapoja on arvioitava uudelleen verkkoympäristöön sopiviksi sen potentiaalin ja ominaisuuksien mukaan (Bowman, 2014, s. 145.)

Loeckx (2015) nostaa esille, että perinteisesti ajatellaan, että opettajalla tulee olla ymmärrys sekä opetettavan aineen substanssista sekä pedagogista taitoa. Jotta teknologia olisi käytännöllinen työkalu opetuksessa, tulee opettajalla Loeckxin (2015) mukaan olla lisäksi olla myös ymmärrystä teknologiasta. Petri Lounaskorpi (2010) toteaa, että tietoverkko on erityisen vaativa ympäristö oppimiseen ja työskentelyyn. Opiskelu verkossa edellyttää hänen mukaansa niin opettajalta kuin opiskelijoitakin tietoteknisten taitojen hallintaa sekä erityisiä virtuaalisia opetus- ja opiskelutaitoja. Virtuaalisiin opiskelutaitoihin Lounaskorpi (2010) liittyy itsenäisen työskentelyn taidot, henkilökohtaisen ajanhallinnantaidot sekä virtuaaliset kommunikointitaidot.

Yob (2012) esittää seitsemän kohtaa, jotka tulisi ottaa huomioon verkko-opetuksessa. Ensimmäisenä (1) näistä kohdista hän nostaa esille valmistautumisen. Sekä opiskelijoiden että opettajan tulisi tuntee käytössä olevat verkkopalvelut tai -ohjelmat niin, että molemmat tietävät, miten näitä palveluja ja ohjelmia käytetään sekä mistä he löytävät apua niiden käytössä. Toisena (2) Yob (2012) esittää, että sekä opettajan että opiskelijoiden tulisi olla tietoisia niistä odotuksista, joita nämä toisilleen asettavat. Tällaisia odotuksia Yobin (2012) mukaan ovat esimerkiksi tieto siitä, milloin tehtävien tulee olla palautettuna tai miten opetukseen osallistutaan. Kolmantena (3) hän huomauttaa, että verkko-opiskelun etiketin, esimerkiksi miten toisille osallistujille puhutaan sekä miten ja milloin hymiöitä voi käyttää, tulisi olla selkeää. Neljänneksi (4) Yob (2012) toteaa, että verkko-opetuksessakin oletuksena tulisi olla opettajan läsnäolo. Hänen mukaansa opettajalle voi olla houkuttelevaa jäädä sivustaseuraajan rooliin. Opiskelijat kuitenkin tarvitsevat varmistusta siitä, että opettaja on läsnä ja käytettävissä. Viidentenä (5) kohtana hän asettaa oletukseksi opettajan oikea-aikaisen toiminnan. Verkko-opiskelun visuaalisen ohjeistuksen puutteen vuoksi opiskelijat tarvitsevat välitöntä palautetta opettajalta oppimistavoitteet saavuttaakseen. Kuudenneksi (6) Yob (2012) laajentaa vielä edellistä kohtaa asettamalla opettajaan kohdistuvaksi odotukseksi herkän reagoinnin. Viimeisenä (7) hän nostaa esille opettajan jatkuvan tarpeen kehittää ja kouluttaa itseään verkkoympäristössä opettamisen suhteen. Tällaisista kehityskohdista Yob (2012) nostaa esille muun muassa motivoinnin sekä haastavien opiskelijoiden kohtaamisen verkkokurssilla.

Edellä esitetyn perusteella verkko-opinnoissa yleisesti voidaan hyödyntää lähiopetuksen käytäntöjä, mutta kaikki lähiopetuksen toimintamallit eivät ole suoraan sellaisenaan siirrettävissä verkko-opetukseen. Verkossa opiskelu vaatii lisäksi erityisiä virtuaalisia opiskelutaitoja. Nämä tekijät ovat yhtäläisiä niin musiikin kuin muiden oppiaineidenkin osalta. Seuraavassa alaluvussa syvennyn tarkemmin erityisesti musiikin verkko-opiskelun ominaisuuksiin.

3.1 Musiikin verkko-opiskelun erityisominaisuudet

Musiikin opiskelu verkossa pitää sisällään erityispiirteitä verrattuna muihin oppiaineisiin. Tässä alaluvussa käsitelen erityisesti musiikkiin oppiaineena liittyviä ominaisuuksia, jotka tulee huomioida verkko-opiskelussa.

Musiikin verkko-opiskeluun liittyy Bowmanin (2014, s. 31) mukaan samoja tekijöitä, kuin verkko-opiskeluun yleisestikin. Musiikin verkko-opiskelussa tulee hänen mukaansa vastaan

kuitenkin musiikin alalle ominaisia haasteita sen erityisluonteen takia (Bowman, 2014, s. 31.) Bowmanin (2014, s. IX) mukaan musiikin opiskelu verkkoympäristössä on nuori kenttä, joka heijastaa alan monitieteellistä puolta sekä useita erilaisia verkko-opiskelun malleja. Carol Johnson (2017) puolestaan toteaa, että koulutuksellisen teknologian kehitys on tuonut mukanaan uusia alustoja musiikin kurssien toteuttamiseen verkossa. Hän kuitenkin huomauttaa, että vaikka uutta teknologiaa on saatavilla, eivät kaikki opettajat ole valmiita pedagogiseen muutokseen, jossa opetus siirretään verkkoon. Hänen mukaansa pedagogisten toimintatapojen muuttaminen on välttämätöntä, kun siirrytään verkko-opintoihin. Musiikin alan monimuotoisuus luo Bowmanin (2014, s. IX) mukaan sekä mahdollisuuksia että haasteita verkko-opintojen suhteen. Mahdollisuuksista hän nostaa esille uusien luovien lähestymistapojen kehittämisen ja haasteista puolestaan hän mainitsee musiikin opetuksen rajojen venyttämisen uusien teknologisten mahdollisuuksien sekä pedagogisten mallien hyödyntämiseksi.

Digolon ja kollegoiden (2011) mukaan musiikin opiskelu koostuu sekä teoriasta että musiikin käytännöstä. Vaikkakin musiikin teoreettinen puoli on heidän mukaansa pienemmässä osassa, esittävät he, että teorian ja käytännön välinen tasapaino on tärkeää musiikin ymmärtämisessä ja johtaa edelleen parempaan musiikilliseen suoritukseen tai esitykseen. Digolo kollegoineen (2011) esittää, että sekä teoreettinen että käytännön osaaminen ja molempia alueita sisältävät harjoitukset ovat tärkeitä kokonaisvaltaisessa musiikin opetuksessa.

Verkossa tapahtuvat etäopinnot ovat usein suunniteltu Digolon ja kollegoiden (2011) mukaan ohjaamaan opiskelijaa omaksumaan informaatiota tai auttamaan opiskelijaa suorittamaan jotain tiettyä tehtävää. He jakavat verkko-oppimateriaalin informaatiopohjaiseen sekä suorituspohjaiseen materiaaliin. Informaatiopohjainen materiaali antaa opiskelijalle uutta informaatiota, ja suorituspohjainen materiaali puolestaan auttaa kehittämään taitoja. Digolo kollegoineen (2011) esittää, että nämä molemmat ovat sovellettavissa musiikin verkko-opetukseen. He toteavat, että esimerkiksi musiikin teoria ja historia ovat informaatiopohjaisia oppiaineita, joiden opettaminen verkossa voisi parantaa opetusta ja tarjota opiskelijoille foorumin, jolla keskustella niin opiskelijatovereiden kuin opettajienkin kanssa. Myös Bowman (2014, s. X) esittää, että osa musiikinopetuksesta, kuten esimerkiksi musiikin historia, musiikkikasvatuksen filosofia sekä musiikkipsykologia, soveltuvat opetettavaksi jo olemassa oleviin verkko-opiskelun malleihin. Digolo kollegoineen (2011) kuitenkin toteaa, että koska musiikki on pohjimmiltaan esittävää taidetta, on musiikin käytäntö ja esittäminen musiikin oppiaineen ydin. Tämän takia käytännön puolen sisällyttäminen verkko-opiskeluun on heidän

mukaansa erittäin tärkeää, mutta myös huomattavasti haastavampaa kuin informaatiopohjaisen materiaalin sisällyttäminen.

Näiden tutkijoiden esittämien näkökulmien perusteella voidaan todeta, että musiikki oppiaineena sisältää sekä teorian että käytännön puolen. Musiikin käytäntö on kuitenkin oppiaineen ydin, mutta sen siirtäminen verkossa opiskeltavaksi voi olla haasteellista. Seuraavaksi siirrynkään käsittelemään musiikin verkko-opiskeluun liittyviä hyötyjä ja haasteita.

3.2 Hyödyt musiikin verkko-opiskelussa

Verkkoympäristöissä opiskelu sisältää monia erilaisia positiivisia puolia. Tässä alaluvussa keskityn avaamaan verkko-opiskelun liittyviä hyötyjä tarkemmin.

Serdyukovin (2020) mukaan ihmiset eivät valitse verkko-opintoja sen vuoksi, mitä he voivat näillä kursseilla oppia, vaan siksi, että verkko-opinnot on helppo sovittaa kiireiseen elämänrytmiin. Hän toteaaakin, että nykypäivänä opintojen täytyy mahtua henkilökohtaisen elämän ja työn väliin (Serdyukov, 2020.) Serdyukov (2020) nostaa esille, että verkko-opiskelua voi toteuttaa missä vain, miten vain ja milloin vain. Koska verkko-opiskelua ei ole sidottu paikkaan eikä aikaan, lupaa verkko-opinnot hänen mukaansa helpon ja stressittömän opiskelukokemuksen. Serdyukov (2020) nostaa esille, että aikaan ja paikkaan sitoutumattomuus antavat esimerkiksi työssäkäyville mahdollisuuden suorittaa yliopistotutkinnon ilman läsnäolopakkoa.

Yob (2012) nostaa esille verkko-opiskelun suurimmaksi hyödyksi yliopistonsa opiskelijoiden keskuudessa verkko-opiskelun joustavuuden. Yob (2012) huomioi myös, että moni hänen yliopistonsa opiskelijoista ovat aikuisopiskelijoita, joilla on mahdollisesti perhe ja työ, ja näiden velvoitteiden vuoksi opiskelijoilla ei ole mahdollisuuksia osallistua lähiopetukseen. Kasvatustieteen maisteri Larry Cooperman (2017, s. 34) toteaaakin verkko-opintojen houkuttelevan erityisesti aikuisopiskelijoita sekä korkeakoulutason opiskelijoita. Serdyukov (2020) esittää verkko-opiskelun hyödyiksi joustavuuden lisäksi muun muassa valinnan vapauden ja käyttökelpoisuuden. Serdyukovin (2020) mukaan verkkoympäristössä opiskelu mahdollistaa opiskelijoiden itsesäätelyä sekä itsenäistä aikataulutusta. Myös Green (2016) esittää, että valinnan vapaus, saatavuus, helppokäyttöisyys sekä aikaan sitoutumattomuus ovat onnistumisen tekijöitä verkko-opinnoissa. Hän toteaa, että internet on antanut ihmisille vallan valita itse oppimisensa metodit ja sisällön (Green, 2016.)

Yob (2012) esittää yhdeksi verkko-opiskelun hyödyksi sen saatavuuden. Yob (2012) toteaa, että henkilöt, jotka asuvat syrjäseuduilla, voivat internetin välityksellä osallistua opetukseen etänä. Hänen mukaansa myös henkilöt, joilla on esimerkiksi liikkumista rajoittava vamma, ja joilla lähiopetukseen saapuminen on haastavaa, voivat osallistua helpommin opetukseen verkko-opetuksen avulla (Yob, 2012.) Jukka Sormusen (2010) mukaan oppituntien tallentamisesta mediapalvelimelle on Suomessakin maakunnallista hyötyä. Hänen mukaansa oppituntitallenteiden myötä myös pienillä kouluilla on mahdollisuus tarjota opiskelijoille tasa-arvoiset lähtökohdat opiskeluun (Sormunen, 2010.) Green (2016) esittääkin, että ympäri maailman oppilaitokset ovat ottaneet toimintaansa mukaan verkko-oppimista, tehdäkseen oppimisesta avoimempaa sekä helpommin saavutettavaa kaikille, mutta erityisesti niille opiskelijoille, joille opiskelu olisi muuten mahdotonta.

Yobin (2012) mukaan verkko-opiskelu on lähiopiskelua tasa-arvoisempaa siinä mielessä, että verkko-opiskelussa ihmisen ihonväri, sosioekonominen status, sukupuoli, ikä, vamma tai muu henkilöön liittyvä asia ei ole näkyvillä. Hänen mukaansa myös introvertit oppilaat voivat suoriutua etäopetuksessa jopa paremmin, kuin lähiopetuksessa, sillä heille annetaan heidän tarvitsemansa aika vastaamiseen (Yob, 2012.) Myös Serdyukov (2020) esittää verkko-opiskelun hyödyksi mahdollisuuden sovittaa tehtävien suoritustahdin opiskelijan omaan vauhtiin.

Musiikkikasvatuksen ja musiikkiteknologian apulaisprofessori S. Alex Ruthmann sekä musiikin professori David G. Herbert (2012) tuovat esille muutoksen, joka on viime vuosina näkynyt maailmalla suhteessa musiikin opetukseen. Perinteisestä Eurooppa-keskeisestä mallista, jossa painotetaan länsimaalaista taidemusiikkia, on siirrytty huomioimaan laajempaa musiikin kirjoa eri kulttuurien sekä genrejen suhteen. Globalisaation myötä maailman maat ovat yhä tiukemmin yhteydessä toisiinsa, eikä voida enää sanoa henkilön olevan täysin koulutautunut musiikin saralla, jos tämä ei tunne muiden maiden tai maanosien musiikkia tarpeeksi (Ruthmann & Herbert, 2012.) Ruthmannin ja Herbertin (2012) mukaan internet ja verkkopalvelut mahdollistavat eri maailman musiikkien kokemisen laajasti ja välittömästi. Tätä mahdollisuutta ei heidän mukaansa aikaisemmilla sukupolvilla ollut. Verkko-opiskelu avaakin Yobin (2012) mukaan mahdollisuudet suuremmalle määrälle resursseja. Yob (2012) tuo esille, että nykypäivänä valtava määrä informaatiota löytyy digitaalisessa muodossa internetissä ja se on saatavilla oppilaille heidän omilta koneiltaan.

Ruthmannin ja Herbertin (2012) mukaan monet muut musiikkityylit, kuin länsimaalainen taidemusiikki, sallivat improvisaatiota ja kokeilua, minkä takia monikulttuurinen musiikinopetus on hyödyllistä. Heidän mukaansa myös multi-instrumentalismia voidaan kehittää paremmin muun, kuin länsimaalaisen musiikin parissa. Vaikka länsimainen taidemusiikki tarjoaa paljon hyvää materiaalia ja oppia, voidaan musiikinopetus, joka keskittyy vain länsimaiseen taidemusiikkiin, nähdä nykypäivänä puutteellisena (Ruthmann & Herbert, 2012.) Yob (2012) esittääkin, että verkkoluennoilla opiskelijat voivat olla yhteydessä säveltäjiin, esiintyjiin tai johtajiin, jotka voivat olla täysin eri paikassa, kuin opiskelijat ovat. Hänen mukaansa moni verkko-opinto-ohjelma hyödyntää osa-aikaisia opettajia, jotka voivat opettaa mistä päin maailmaa tahansa (Yob, 2012.) Myös Koutsoupidou (2014) huomioi verkko-opiskelun mahdollisuudet saavuttaa kansainvälisyyttä. Hänen mukaansa verkkoympäristö mahdollistaa eri kulttuuritaustojen välisen ideoiden ja käytänteiden vaihtamisen.

Yob (2012) esittää, että oppilaitoksen näkökulmasta verkko-opetuksen hyötynä on sen tehokkuus. Verkkokoulu ei tarvitse opetustiloja, lämmitystä, ilmastointia, parkkipaikkoja tai muuta infrastruktuuria. Yob (2012) huomauttaa kuitenkin, että verkkokoulut tarvitsevat sen sijaan teknistä tukea. Kaiken kaikkiaan verkko-opetuksen kulut ovat Yobin (2012) mukaan pienemmät, kuin lähiopetusta antavan oppilaitoksen kulut. Coopermanin (2017, s. 53) mukaan verkko-opiskelu voi olla myös opiskelijan kannalta kaikista käytännöllisin sekä halvin opiskelumuoto. Digolo kollegooneen (2011) esittää lisäksi, että verkko-opiskelulla on vaikutusta myös ilmaston matkustamisen vähenemisen sekä paperimonisteiden käytön vähentymisen myötä.

Edellä esitetyn pohjalta voidaan todeta, että verkkoympäristössä opiskelu sisältää paljon positiivisia puolia niin oppijan kuin oppilaitoksenkin kannalta. Suuri osa esitetyistä hyödyistä on sovellettavissa musiikin lisäksi muihinkin oppiaineisiin. Nimenomaisesti musiikinopiskelun osalta yhtenä merkittävänä hyötynä verkko-opiskelussa on mahdollisuus tutustua laajemmin eri musiikkikulttuureihin.

3.3 Haasteet musiikin verkko-opiskelussa

Musiikin opiskelu verkkoympäristössä pitää monien hyötyjensä lisäksi sisällään myös haasteita, joiden huomioiminen on opiskelun kannalta merkittävää. Tässä luvussa käsittelen musiikin verkko-opiskelussa esille nousevia keskeisiä haasteita.

Musiikin käytännön, kuten esimerkiksi pianon tai viulun opiskelu vaatii Koutsoupidou (2014) mukaan jatkuvaa henkilökohtaista vuorovaikutusta opettajan ja oppijan välillä, jotta oppija voi tarkkailla ja sisäistää esimerkiksi soittotekniikkaa. Koutsoupidou (2014) toteaa, että teoreettiset aineet kurssit, jotka perustuvat kirjoitettuun ja luettavissa olevaan materiaaliin, vaativat vähemmän synkronista kommunikaatiota. Esittävän taiteen kurssit, jotka sisältävät muun muassa liikkumista, taputtamista tai laulamista eivät puolestaan perustu luettavaan materiaaliin. Tällaiset kurssit vaativat yksilöllistä ohjausta, joka nojaa kuvaan ja ääneen (Koutsoupidou, 2014.) Oppijan täytyy Koutsoupidou (2014) mukaan tarkkailla opettajaa esimerkiksi oikean soittoasennon löytämiseksi sekä äänen tuottamisen ja kehon liikkeiden suhteen. Opettajan ja oppijan täytyy hänen mukaansa olla synkronisessa vuorovaikutuksessa imitoidakseen toisiaan, luodakseen musiikillista dialogia sekä improvisoidakseen musiikkia (Koutsoupidou, 2014.) Koutsoupidou (2014) toteaa, että musiikin käytännön kurssit vaativat hyvän lopputuloksen saavuttamiseksi reaaliaikaista verbaalista sekä visuaalista kommunikointia. Hänen mukaansa yleisimmät ongelmat, joihin opettajat törmäävät, ovatkin heikko äänenlaatu sekä aikaviive (Koutsoupidou, 2014.)

Thornton (2020) toteaa, että tällä hetkellä ei ole olemassa teknologiaa, joka mahdollistaisi reaaliaikaisen yhteismusisoinnin etänä. Hänen näkemyksensä mukaan yhteys toisiin ihmisiin sekä musiikin viihdyttävä vaikutusta, joka kytkeytyy yhteisön tuntuun, olisi tällä hetkellä mahdollista vain lähikontaktissa, kasvokkain. Thornton (2020) kuitenkin muistuttaa, että samanaikaisesti on oppilaita, jotka haluavatkin tehdä musiikkia yksin. Serdyukov (2020) nostaa esille monien kouluttajien kesellä nousseen huolen siitä, että varsinkin asynkroninen verkko-opiskelu heikentää potentiaalisesti opiskelijoiden henkilökohtaista ja sosiaalista kasvua. Hänen mukaansa asynkronisessa verkko-opiskelussa opiskelijat ovat etäänntyneet opettajasta sekä luokkayhteisöstä, eivät muodosta ihmissuhteita ja tekevät harvoin yhteistyötä (Serdyukov, 2020.) Myös Koutsoupidou (2014) esittää, että muista eristyneisyydestä voi tulla tekijä, joka vähentää kurssin mielekkyyttä oppijan näkökulmasta. Hän kuitenkin huomauttaa, että verkko-opiskelu, joka sisältää reaaliaikaista vuorovaikutusta, voi potentiaalisesti johtaa henkilökohtaisempaan opetukseen sekä paremmin rakennettuun oppimisympäristöön oppijan sosio-psykologisten tarpeiden kannalta.

Verkko-opiskelu vaatii opiskelijalta jotain tietoteknistä laitetta, puhelinta, tablettia tai tietokonetta. Yob (2012) tuo esille, että esimerkiksi tietokoneen ostaminen voi olla opiskelijalle liian hintavaa. Hän kuitenkin huomauttaa, että nyky-yhteiskunnassa toiminen voi olla ylipäättänsä haastavaa, jos henkilöllä ei ole tietokonetta. Bowman (2014) nostaa esille, että

teknisten laitteiden kanssa sähkökatkokset, katkokset internetyhteydessä, tietokoneen päivitykset tai muut tekniset ongelmat saattavat aiheuttaa hetkellisiä haasteita. Hän huomauttaa, että opettajan olisi hyvä olla tietoinen niistä tekijöistä, jotka voivat aiheuttaa haasteita verkko-opiskelussa, jotta niihin voi varautua. Lisäksi hän esittää, että tekniset ongelmat on hyvä jättää teknisen tuen ratkaistavaksi, mutta opettajalla tulee olla kuitenkin jonkinlainen ymmärrys käyttämästään teknologiasta (Bowman, 2014, s. 164–168.)

Tässä aluvussa esitettyjen tutkijoiden näkemysten perusteella voidaan todeta, että musiikin verkko-opiskelun suurimmat haasteet ovat sidoksissa nykyteknologian tasoon. Erityisesti musiikin esittävän puolen opiskelua nykyteknologian riittämättömyys hankaloittaa. Myös yhdessä tekeminen sekä sosiaalinen ja henkinen kasvu kärsivät verkko-opiskelussa.

3.4 Verkko-opiskelun tulevaisuuden kuvia

Kuten tässä tutkielmassa on esitetty, kehittyä teknologia jatkuvasti. Siksi on tärkeää pohtia tulevaisuutta, sekä sitä mihin suuntaan verkko-opiskelu on menossa. Tässä luvussa esittelen näkemyksiä, joita verkko-opiskelun tulevaisuudesta on esitetty.

Loeckxin (2015) mukaan verkko-opiskelu on vielä kehitysvaiheessa. Tämän huomaa hänen mukaansa siitä, että useimmat verkkokurssit heijastavat ja mukailevat perinteistä lähiopetusta. Näin on hänen mukaansa myös musiikin alalla. Loeckxin (2015) mukaan tämä on tyypillistä teknologian integroimiselle opetuskäyttöön. Teknologiaa ensin käytetään parantamaan jo olemassa olevaa, sen jälkeen teknologiaa hyödynnetään tekemään jotain sellaista, mikä ennen ei ollut mahdollista, ja lopuksi valjastetaan teknologia muuttamaan pedagogisia sisältöjä sekä oppimista (Loeckx, 2015.) Jonathan Savage (2012) esittääkin, että tulevaisuuden koulutuksellisten skenaarioiden kuvittelemisessä tärkeää on haastaa nykypäivän oletukset.

Cooperman (2017, s. 26) toteaa, että verkko-opiskelu ei tule syrjäyttämään perinteistä luokkahuoneopetusta. Kuitenkin tarve helposti saavutettavalle ja edulliselle koulutukselle tekee verkko-opiskelusta tulevaisuudessa tärkeän ja merkittävät vaihtoehdon perinteisen luokkahuoneopetuksen rinnalle (Cooperman, 2017, s. 26.) Myös Bowman (2014) uskoo, että verkko-oppimisen käyttö tulee lisääntymään entisestään, joka puolestaan johtaa siihen, että eri instituutioiden täytyy muuttaa toimintatapaansa ja pedagogiikkaansa. Hän esittää myös, että videokonferenssiteknologian kehittyessä parempi äänen- ja kuvan laatu tulee parantamaan synkronista musiikin käytännön opiskelua verkossa (Bowman, 2014, s. 218–220).

Koutsoupidou (2014) toteaa, että verkko-opiskelun tulevaisuus sisältää tarpeen nopeammalle internetyhteydelle ja sitä kautta tarkemmalle reaaliaikaiselle vuorovaikutukselle, jota tarvitaan esittävän musiikin opetuksessa. Hänen mukaansa tulevaisuus voi pitää sisällään myös paremmin rakennettuja verkkoyhteisöjä, jotka vähentävät nykyistä verkko-opiskeluun liittyvää sosio-psykologista haittaa (Koutsoupidou, 2014.)

Anu Pruikkonen (2018) esittää, että on tärkeää kasvattaa osaamista yksilöllisten ja yhteisöllisten oppimis- ja opiskeluprosessien ohjaamiseen digitaalisessa oppimisympäristössä. Hänen mukaansa tämä tulee tulevaisuudessa olemaan opettajan tärkein tehtävä, sillä tekoäly tulee hoitamaan rutiininomaiset ohjaustehtävät. Pruikkonen (2018) nostaa esille, että jo nyt botit vastaavat monissa verkkopalveluissa asiakkaiden kysymyksiin. Hänen mukaansa tekoäly tulee tulevaisuudessa myös kuratoimaan oppijan aiemman toiminnan ja kiinnostuksen kohteiden mukaisesti oppijalle sisältöjä yksilöllisen opintopolun mukaisesti (Pruikkonen, 2018.)

Loeckx (2015) nostaa esille tarpeen kasvatustieteelliselle tutkimukselle koskien verkko-opiskelua. Hänen mukaansa tutkimusta tulisi tehdä niistä tekniikoista, joita käytännön taitojen opettamiseen uusissa rajapinnoissa tarvitaan. Lisäksi hän toteaa, että lisätutkimusta tarvitaan arvioimaan verkkoympäristöjen tehokkuutta opetuksessa. Loeckx (2015) esittää, että erityisesti musiikin alalla tarvitaan tutkimusta, jotta saadaan lisätietoa tehokkaista tavoista kommunikoida synkronisesti sekä asynkronisesti. Tehokkaita kommunikointitapoja verkkoympäristössä tarvitaan niin musiikin esittämisen kannalta kuin musiikissa oppialana yleisestikin. (Loeckx, 2015.)

Voidaan siis todeta, että verkko-opiskelun uskotaan tulevaisuudessa yleistyvän yhä enenemissä määrin. Musiikin opiskelu verkossa kaipaa kuitenkin vielä kehittyneempää teknologiaa. Lisäksi on tarve lisätutkimukselle koskien verkkoympäristössä tapahtuvaa opiskelua ja opettamista.

4 Tutkimusasetelma

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, minkälaista tutkimusta etäopiskelusta ja erityisesti musiikin etäopiskelusta on tehty sekä minkälaisia mahdollisuuksia ja huomioon otettavia asioita musiikin verkko-opiskeluun sisältyy. Lisäksi tarkoituksena on selvittää, mitä hyötyjä tai haasteita musiikin opiskeluun verkossa liittyy.

Tutkimuskysymykseni ovat:

3. Mitä hyötyjä ja mitä haasteita musiikin verkko-opiskeluun liittyy?
4. Miten verkko-opiskelu tukee oppimista?

Tutkimusmenetelmänä tutkielmassani on kirjallisuuskatsaus. Ari Salmisen (2011, s. 3) mukaan kirjallisuuskatsaus muun muassa rakentaa kokonaiskuvaa tietystä asiakokonaisuudesta, jonka lisäksi katsauksella pyritään tunnistamaan ongelmia kyseisessä asiakokonaisuudessa. Sara Efrat Efronin ja Ruth Ravidin (2019, s. 2) mukaan kirjallisuuskatsausta tekevällä tutkijalla tulisi olla kokonaisvaltainen, kriittinen ja tarkka käsitys tutkittavan aiheen ajantasaisesta tiedosta. Heidän mukaansa kirjallisuuskatsauksessa vertaillaan eri tutkimuksia ja teorioita, paljastetaan puutteita olemassa olevasta kirjallisuudesta sekä selvitetään, mistä tarvitaan vielä lisää tietoa (Efron & Ravid, 2019, s. 2.)

Tarkemmin määritettynä tutkielmani menetelmänä on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Salmisen (2011, s. 6–7) mukaan kuvailevaa kirjallisuuskatsausta voi luonnehtia yleiskatsaukseksi, jossa ei ole tiukkoja tai tarkkoja sääntöjä. Tutkittavaa ilmiötä pystytään hänen mukaansa kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa kuvaamaan laaja-alaisesti ja tarvittaessa pystytään luokittelemaan tutkittavaan ilmiöön liittyviä ominaisuuksia. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen kahdesta eri orientaatiosta tutkimukseni toteuttaa narratiivista yleiskatsausta. Narratiivisen kirjallisuuskatsauksen avulla käsiteltävästä aiheesta pystytään Salmisen mukaan antamaan laaja kuva järjestämällä eri tutkimuksista ja artikkeleista kerättyä epäyhtenäistä tietoa yhtenäiseksi ja helppolukuiseksi kokonaisuudeksi (Salminen, 2011, s. 6–7.) Analyysin muotona tutkielmassani on kuvaileva synteesi.

Tutkielmani aineisto-osassa olen tutkinut yleisesti verkko-opiskeluun liittyvää sekä nimenomaisesti musiikin verkko-opiskeluun liittyvää kirjallisuutta. Myös oppimiseen liittyvien termien määrittelyssä olen hyödyntänyt sekä yleistä kasvatustieteen kirjallisuutta että erityisesti musiikin oppimiseen liittyvää kirjallisuutta. Tutkielmani on jäsennelty temaattisesti.

Temaattisessa jäsennyksessä eri luvuissa tai kappaleissa käsitellään tiettyä teemaa eri näkökulmista (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara, 2018, s. 40).

Tutkielmani aihe on rajattu verkossa tapahtuvaan ohjattuun musiikin opetukseen, jossa opettaja ja oppilas ovat joko synkronisessa tai asynkronisessa vuorovaikutuksessa. Tutkielmassani ei siis käsitellä esimerkiksi erilaisten sosiaalisen median alustoilla, kuten esimerkiksi YouTube-videoiden avulla tapahtuvaa, täysin omatoimista musiikin opiskelua. Tutkielmani ei myöskään tarkastele verkko-oppimisen laatua suhteessa lähiopetukseen. Olen pyrkinyt valikoimaan tutkimusaineiston tämän rajauksen mukaisesti. Tutkimusaineiston osalta pyrin lisäksi rajaamaan käytettävän aineiston 2010-luvulla julkaistuun kirjallisuuteen. Tätä rajausta laajensin tutkimukseni aikana kuitenkin hiukan käsitellessäni oppimista. Hirsijärven, Remeksen ja Sajavaaran (2018) mukaan tutkimuksessa tulee olla käytettävissä riittävästi lähdemateriaalia (Hirsijärvi ym., 2018, s. 83). Rajaamastani aiheesta löytyi kiitettävästi käyttökelpoista materiaalia tutkielmaani.

Tutkielmassa hyödyntämäni suomenkielinen kirjallisuus löytyi käyttämällä Oulun yliopiston Oula Finna-tietokantaa. Kansainvälisen kirjallisuuden etsimisessä hyödynsin Oulun yliopiston Ebsco-tietokantaa. Hain kirjallisuutta käyttämällä muun muassa hakusanoja *online learning*, *distance learning*, *music*, *learn* sekä näitä vastaavia suomenkielisiä hakusanoja. Näillä hakusanoilla keräämäni kirjallisuuden lähdeluetteloista löysin tutkielmaani lisää käyttökelpoista kirjallisuutta. Kansainvälisessä kirjallisuudessa esitetyt etäopiskeluun liittyvät tekijät vastaavat Suomessa tapahtuvaa etäopiskelua, sillä etäopiskeluun liittyvät hyödyt ja haasteet ovat suurelta osin universaaleja. Näin ollen kansainvälinen kirjallisuus on tutkielmani kannalta yhtä olennaista, kuin suomalainenkin kirjallisuus. Aineistoa etsiessäni huomasin englanninkielisen aineiston löytämisen olevan helpompaa, kuin suomenkielisen.

Tämä tutkielma pohjustaa suunnitteilla olevaa Pro Gradu -tutkielmaani. Tarkoituksena on tulevaisuudessa syventyä tässä tutkielmassa esitettyyn aiheeseen haastatteleamalla musiikin verkkokouluissa opiskelevia opiskelijoita ja analysoimalla kerättyä tutkimusaineistoa.

5 Tulokset

Tässä luvussa käsittelen tutkielmani tuloksia. Käsittelen tuloksia tutkimuskysymyksittäin. Tutkimuskysymykseni ovat:

5. Mitä hyötyjä ja mitä haasteita musiikin verkko-opiskeluun liittyy?
6. Miten verkko-opiskelu tukee oppimista?

5.1 Hyödyt ja haasteet

Tämän tutkimuksen tuloksena voidaan todeta, että verkko-opiskelu sisältää monia hyötyjä, mutta musiikinopiskelun kannalta myös merkittäviä haasteita. Toisaalta voi olla myös tilanteita, joissa verkko-opiskelu on mahdollisesti ainoa vaihtoehto.

Yksi merkittävimmistä verkkokurssien hyödyistä on, että verkkoympäristöt mahdollistavat musiikin opiskelua laajemmalla yleisöllä. Verkkoympäristössä oppija voi opiskella missä vain, miten vain ja milloin vain (Serdyukov, 2020). Kiireinen elämänrytmi ja muut velvoitteet eivät rajoita opiskelua enää niin voimakkaasti, kun opinnot voi ajoittaa ja sovittaa omaan aikatauluun sopivaksi. Verkko-opinnot voivat siis tavoittaa myös ihmisiä, joilla ei ole mahdollisuutta päivittäisten velvoitteidensa ohella käydä esimerkiksi soittotunneilla lähiopetuksessa. Myös syrjäseuduilla asuvat pystyvät osallistumaan opetukseen verkossa (Yob, 2012), ilman edestakaisin matkustamista tai muuttamista toiselle paikkakunnalle, jossa opetusta tarjotaan. Tämä laajentaa henkilön vapautta ja mahdollisuuksia valita esimerkiksi asuinpaikkakuntansa. Matkustamisen vähenemisellä puolestaan on vaikutuksia ilmastoon (Digolo ym., 2011).

Verkko-opinnot lisäävät myös opetuksen tasa-arvoa. Oppituntitalenteet voivat lisätä pienien koulujen kurssitarjontaa ja mahdollistaa eri paikkakuntien oppijoille tasa-arvoisemmat lähtökohdat (Sormunen, 2010). Koska verkko-opetuksen kulut ovat lähiopetusta pienemmät (Yob, 2012), mahdollistuu opetuksen tarjonta laajemmin sellaisillekin oppilaitoksille, joilla ei ole käytössään suuria resursseja. Tämä auttaa varsinkin syrjäseutujen oppilaitoksia tarjoamaan opiskelijoilleen laajemmän kirjon opetusta. Lisäksi verkko-opiskelu on tasa-arvoisempaa paitsi saavutettavuutensa kannalta, myös henkilöön liittyvien tekijöiden osalta. Verkko-opiskelussa oppijan henkilöön liittyvät tekijät eivät ole näkyvillä (Yob, 2012), joten näiden tekijöiden vaikutukset ovat vähäisemmät.

Musiikin opetus verkkoympäristössä mahdollistaa kansainvälisempää, ja sitä kautta laajempaa musiikinopiskelua. Verkkopalvelut mahdollistavat eri maiden musiikkiin tutustumisen laajasti ja välittömästi (Ruthmann & Herbert, 2012). Koska verkkoympäristössä toimiminen ei ole sidottu paikkaan, voidaan kursseilla hyödyntää musiikinalan ammattilaisia eri maista ja kulttuureista. Vaikka länsimainen taidemusiikki tarjoaakin hyödyllistä oppimateriaali, ovat monet muut musiikkityylit käytännöllisempiä esimerkiksi multi-instrumentalismin tai improvisaation harjoittamisessa (Ruthmann & Herbert, 2012). Verkko-opinnot mahdollistavat eri kulttuurien välisen ideoiden ja käytänteiden vaihtamisen (Koutsoupidou, 2014).

Vaikka verkko-opiskelu pitää sisällään monia merkittäviä hyötyjä, sisältyy verkossa opiskeluun myös haasteita. Musiikinopiskelun osalta verkko-opiskelun suurimpana haasteena voidaan nähdä nykyteknologian taso. Musiikinopiskelu koostuu teoriasta sekä musiikin käytännöstä (Digolo ym., 2011). Teorian opiskeluun nykyteknologia on riittävää, mutta musiikin käytännön opiskelun kohdalla kohdataan haasteita. Musiikin käytännön opiskelu vaatii opettajan ja oppijan välistä jatkuvaa vuorovaikutusta ja yksilöllistä ohjausta, jossa opettaja voi näyttää esimerkiksi oikean soittoasennon (Koutsoupidou, 2014). Reaaliaikainen ääni ja kuva ovat välttämättömiä tämän toteuttamiseksi. Yleisimmät ongelmat musiikin käytännön opettamisessa ovatkin heikko äänenlaatu sekä viive kuvassa tai äänessä (Koutsoupidou, 2014).

Toinen merkittävä haaste verkko-opiskelussa on etäännyminen opettajasta ja muista oppijoista. Verkko-opiskelun luoma etäännyminen kanssaihmisistä heikentää opiskelijoiden henkilökohtaista ja sosiaalista kasvua (Serdyukov, 2020). Jos kaikki opiskelu tapahtuu verkossa, eivät ihmiset välttämättä koskaan tapaa henkilökohtaisesti, kasvatusten. Eristyneisyys voi muodostua tekijäksi, joka laskee opiskelijan kannalta kurssin mielekkyyttä (Koutsoupidou, 2014). Musiikki alana kuitenkin sisältää hyvin laajasti yhteismusisointia ja yhdessä tekemistä. Thorntonin (2020) mukaan nykyteknologialla reaaliaikainen yhteismusisointi verkossa ei kuitenkaan ole mahdollista. Musiikin tuoma yhteisöllisyyden tuntu on tällä hetkellä mahdollista vain lähikontaktissa (Thornton, 2020).

Hetkittäisiksi haasteiksi voivat nousta myös ongelmat teknisten laitteiden kanssa. Tällaisia ongelmia voivat olla esimerkiksi katkokset internetyhteydessä tai tietokoneen päivitykset (Bowman, 2014, s. 164.) Nämä haasteet ovat kuitenkin suhteellisen helposti korjattavissa, eivätkä välttämättä esiinny verkko-opiskelun yhteydessä kovinkaan usein. Oppilaitoksilla usein myös on tekninen tuki, joka auttaa tällaisten ongelmien ratkaisemisessa. Verkko-opiskelun kokonaisuuden kannalta yksittäiset tekniset ongelmat eivät siis ole kovin merkittävä haaste.

5.2 Verkko-opiskelu suhteessa oppimiseen

Tutkielmani perusteella voidaan todeta, että verkko-opiskelussa on tekijöitä, jotka tukevat oppimista. Näiden lisäksi verkko-opintoihin liittyy elementtejä, jotka ovat oppimisen kannalta haastavia. Tässä luvussa käsittelen näitä tekijöitä.

Kuten Ruthmann ja Herbert (2012) toteavat, nykypäivänä henkilön ei voida sanoa olevan täysin koulutautunut musiikin saralla, jos tällä ei ole tarpeeksi kattavaa tuntemusta maailmanmusiikeista. Musiikin opiskelu verkossa mahdollistaa eri musiikkikulttuureihin tutustumisen laajemmin. Musiikin verkko-opinnot voivat siis tarjota oppijalle laajemman kokonaisuuden maailman musiikeista. Myös Yob (2012) nostaa esille internetistä löytyvän informaation määrän ja sen saatavuuden. Tämä tukee musiikin kokonaisvaltaisempaa opiskelua ja oppimista.

Verkko-opinnot mahdollistavat eri ammattilaisten hyödyntämistä opetuksessa, jolloin opetuksen sisältöä voidaan laajentaa. Yob (2012) esittääkin, että verkkoluennoilla voidaan olla yhteydessä muun muassa säveltäjiin ja esiintyjiin, olivatpa nämä missä päin maailmaa tahansa. Tämä avaa ovet eri musiikkikulttuureihin tutustumiseen niiden autenttisten edustajien ohjauksella. Vierailevien luennoitsijoiden käyttäminen ei vaadi yhtä laajaa suunnittelua, kun huolehdittavana eivät ole matkustamiseen tai majoittumiseen liittyvät järjestelyt ja kulut (Thornton, 2020). Kaiken kaikkiaan verkko-opinnot siis tukevat oppimista tarjoamalla laajemman määrän oppimateriaalia.

Verkko-opinnot tukevat oppimista myös joustavuudellaan. Oppijalla on verkko-opiskeluissa mahdollisuus aikatauluttaa opintojaan itse ja suorittaa tehtäviä omassa tahdissaan (Serdyukov, 2020). Oppija voi myös palata tallenteisiin ja kerrata ohjeistusta niin useasti kun tarvitsee. Myös introvertit opiskelijat voivat suoriutua verkko-opetuksessa jopa paremmin, sillä he saavat kaipaamansa ajan vastaamiseen (Yob, 2012).

Tämän tutkielman tuloksena voidaan todeta, että verkko-opiskelu vaatii oppijalta kuitenkin itseohjautuvan oppimisen taitoja. Verkko-opiskelun joustavuus tuo mukanaan myös vastuuta. Oppijan on itse suunniteltava ajankäyttöään. Verkko-opiskelu vaatii erityisiä virtuaalisia opiskelutaitoja, kuten itsenäisen työskentelyn sekä henkilökohtaisen ajanhallinnan taitoja (Lounaskorpi, 2010). Koska saatavilla olevan tiedon määrä internetissä on valtava (Yob, 2012), kasvaa itseohjautuvan oppimisen taidon merkitys. Norrena (2019, s. 22) toteaaakin, että informaation määrän lisääntyessä, itseohjautuvuuden tärkeimmäksi tekijäksi nousee oleellisen

tiedon suodattamisen kyky. On siis selkeää, että verkko-opinnoissa itseohjautuva oppiminen on oleellinen taito. Toisaalta verkko-opiskelun yhteydessä oppija myös pääsee ja joutuu kehittämään näitä taitoja.

Elinikäistä oppimista verkossa opiskeleminen tukee merkittävästi. Opiskelijan työt tai muut velvoitteet eivät rajoita verkko-opiskelua, sillä verkossa opiskella voi missä vain ja milloin vain (Serdyukov, 2020). Tämä tarkoittaa, että työssäkäyvän ei tarvitse välttämättä ottaa esimerkiksi opintovapaata töistään, sillä opiskelun voi ajoittaa töiden ulkopuoliselle ajalle. Mahdollisuudet opiskella aikuisiälläkin ovat siis paremmat. Myös muilla lähiopetukseen osallistumisen esteillä, kuten asuminen eri paikkakunnalla tai liikkumista rajoittava vamma, ei ole vaikutusta verkko-opinnoissa (Yob, 2012). Verkossa oppimateriaalit ovat saatavilla milloin vain ja mistä vain, joten rajoitteena opin saamiselle ovat vain internetyhteyden tai tietoteknisen laitteen puuttuminen.

Verkko-opinnot sisältävät myös tekijöitä, jotka eivät palvele oppimista. Musiikinopetuksessa lähikontaktin puute tuottaa haasteita. Käytännön musiikin opiskelun kannalta tarvitaan yksilöllistä ohjausta esimerkiksi oikean soittotekniikan löytämiseksi (Koutsoupidou, 2014). Lähikontaktin puute tekee ohjaamisesta haastavampaa, joka voi vaikuttaa oppimiseen negatiivisella tavalla. Lisäksi musiikin esittäminen on useasti yhteisöllistä ja yhdessä suoritettavaa toimintaa. Lähikontaktin puute heikentää potentiaalisesti opiskelijan henkilökohtaista ja sosiaalista kasvua (Serdyukov, 2020). Musiikin opiskelussa suurena osana on oppia työskentelemään ja soittamaan yhdessä. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole teknologisesti mahdollisuutta reaaliaikaiseen yhteismusisointiin etänä (Thornton, 2020). Verkko-opinnot eivät siis tue yhteismusisoinnin oppimista.

Vuorovaikutus nähdään edellytyksenä oppimiselle (Nilivaara ym. 2016, s. 20–22). Oppilaan ja opettajan välinen luottamuksellinen vuorovaikutus nostattaa innostusta oppimiseen (Kallio, 2016, s. 53). Verkko-opiskelun yhtenä haasteena kuitenkin on opiskelijoiden etääntyminen opettajasta sekä luokkayhteisöstä (Serdyukov, 2020). Näiden seikkojen perusteella voidaan todeta, että verkkoympäristössä opiskelu voi vaikeuttaa vuorovaikutusta ja näin ollen olla oppimisen kannalta epäedullista.

6 Pohdinta

Tietoyhteiskunnan kehityksen myötä verkko-opiskelulle on syntynyt valtava määrä erilaisia vaihtoehtoja. Viimeisen kymmenen vuoden aikana on perustettu uusia alustoja kuten esimerkiksi Microsoft Teams sekä Zoom video communications, jotka mahdollistavat verkko-opiskelua uudella tavalla. Jo ennen näitä alustoja esimerkiksi Oulun yliopistolla on ollut käytössä Moodle sekä Optima -oppimisalustat. Covid-19-pandemia on pakottanut eri tahoja muuttamaan opetustaan verkko-opetusmuotoon. Myös musiikin opetuksen parissa jouduttiin siirtymään pandemian leviämisen estämiseksi verkko-opetukseen. Muutos tapahtui nopeasti ja yllättävästi. Niin opettajat kuin oppilaatkin heitettiin altaan syvään päähän, jossa heidän täytyi vain opetella uimaan.

Verkko-opiskelun suurin hyöty verrattuna lähiopetukseen tuntuu olevan nimenomaisesti verkossa opiskelun joustavuus sekä aikaan ja paikkaan sitomattomuus. Nämä ovat hyötyjä, jotka eivät ole sidonnaisia oppiaineeseen, joten ne näkyvät niin musiikin opiskelussa kuin missä tahansa muussakin oppiaineessa. Esimerkiksi pienten lasten vanhemmilla opiskeluun käytettävissä oleva aika voi olla hyvin rajallista. Verkossa opiskelu kuitenkin helpottaa tällaisiakin tilanteita, kun paikasta toiseen siirtymiseen ei mene aikaa. Toisaalta kotona opiskeleminen vaatii myös opiskelurauhaa, eikä sitä välttämättä jokaisesta taloudesta löydy.

Vaikka verkossa opiskeluun liittyy monia hyötyjä, pitää sen musiikinopetuksen osalta sisällään merkittäviä haasteita. Tavanomaisesti musiikin instrumenttiopetus on ollut oppipoika-muotoista opetusta, joka sisältää paljon mallioppimista. Lähiopetuksessa opettaja voi kädestä pitäen ohjeistaa oppilasta esimerkiksi oikeaan soittoasentoon, joka ei verkko-opiskelussa ole samalla tavalla mahdollista. Musiikin käytännön ja esittämisen puolen verkko-opinnot soveltuvatkin paremmin kehittämään omaa jo olemassa olevaa taitoa instrumentissa. Peruskäsitys esimerkiksi soittoasennosta olisi hyvä olla. Instrumentin soiton alkeita ei ole kannattavaa opetella verkkoympäristössä. Musiikin teoreettisten aineiden osalta verkko-opiskelu puolestaan voi olla hyvin käytännöllinen vaihtoehto. Jokaisen verkko-opiskelua pohtivan tulisikin siis punnita siihen sisältyviä hyötyjä ja haasteita ja valita opiskelutapansa sen pohjalta, mitä opinnoistaan haluaa irti ja mitä niillä haluaa saavuttaa.

Oman kokemuksen mukaan pianonsoiton opettaminen verkossa on haasteellista. Vaikka verkkosoittotunnin pitämiseen riittävät tietokone, internetyhteys ja jokin alusta tai sovellus, pohdittavaksi jää, onko se tarpeeksi. Soitonopetuksessa on oleellista paitsi se, että oppilas ja

opettaja näkevät toisensa, myös se, että molemmat näkevät toisensa soittamassa. Pelkästään kameran asettelu voi muodostua ongelmalliseksi. Soittaessa henkilö joutuu käyttämään molempia käsiään, eikä kameraa ole mahdollista pitää kädessä. Kamera on sijoitettava sopivaan paikkaan, niin että kuva kattaa kaiken tarvittavan. Pitämilläni etäpianotunneilla verkossa tämä oli yksi merkittävimmistä ongelmista. Oppilaat eivät saaneet sijoitettua kameraa stabiilisti niin, että opiskelijan kädet pianon koskettimilla olisivat näkyneet selkeästi. Musiikin verkko-opiskelun osalta on siis merkittävää, että puitteet sekä opettajalla että oppijalla ovat siihen kunnossa.

Musiikki on hyvin laajalti yhteisöllistä toimintaa, jossa yhdessä tekeminen ja yhteistyö ovat keskeisessä asemassa. Verkko-opiskelu ei tue musiikin oppimista yhdessä musisoinnin kannalta. Verkko-yhteisöt voivat kuitenkin auttaa löytämään toisia musiikin harrastajia, joiden kanssa musisoida yhdessä lähikontaktissa.

Verkko-opiskelun positiivisia malleja voi hyödyntää niin peruskoulun, toisen asteen kuin korkeakoulutason lähiopintoissakin. Esimerkiksi eri musiikkikulttuurien edustajia voisi hyvin tuoda verkon välityksellä kertomaan kyseisestä kulttuurista opiskelijoille. Thorntonin (2020) mukaan Covid-19-pandemian myötä vierailevien luennoitsijoiden määrä Yhdysvaltojen yliopistoissa onkin noussut. Vierailevien luennoitsijoiden käyttö voi mahdollisesti elävöittää opetusta ja tehdä siitä jopa mielekkäämpää. Vierailevia luennoitsijoita etäyhteyden avustuksella tullaan varmasti hyödyntämään Covid-19-rajoitusten jälkeenkin.

Nykypäivänä on erittäin tärkeää tutkia yhä enemmän verkkoympäristössä tapahtuvaa opetusta ja opiskelua, sillä teknologian kehityksen myötä verkossa opiskeleminen tulee varmasti yleistymään entisestään. Tämä tutkielma ei keskity verkko-opiskelun laatuun suhteessa lähiopetukseen. Verkko-opiskelun laadun tutkiminen on kuitenkin myös tärkeä aihe, johon voisi myöhemmissä tutkimuksissa paneutua tarkemmin.

Lähteet

- Bowman, J. (2014). *Online learning in music: Foundations, frameworks, and practices*. Oxford University Press.
- Cooperman, L. (2018). *The art of teaching online: How to start and how to succeed as an online instructor*. Chandos Publishing.
- Digolo B., Andang'o E., Katuli J. (2011). E-Learning as a Strategy for Enhancing Access to Music Education. *Int. J. Bus. Soc. Sci.* 2(11), 135–139.
- Efron, S. E. & Ravid, R. (2019). *Writing the literature review: A practical guide*. The Guilford Press.
- Green P. (2016). How to Succeed with Online Learning. Teoksessa N. J. Rushby & D. W. Surry (toim.), *The Wiley Handbook of Learning Technology* (s. 261–286). Wiley-Blackwell.
- Halinen, I., Hotulainen, R., Kauppinen, E., Nilivaara, P., Raami, A. & Vainikainen, M. (2016). *Ajattelun taidot ja oppiminen*. PS-Kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2018). *Tutki ja kirjoita* (22. uud. p.). Tammi.
- Johnson, C. (2017). Teaching music online: Changing pedagogical approach when moving to the online environment. *London Review of Education*, 15(3), 439.
- Kallio, J. (2016). *Opettamisen vallankumous: Opettajasta elinikäisen oppimisen valmentajaksi*. Tietosanoma.
- Koutsoupidou, T. (2014). Online distance learning and music training: Benefits, drawbacks and challenges. *Open Learning*, 29(3), 243–255.
- Kruchten, P. (2015). Lifelong learning for lifelong employment. *IEEE software*, 32(4), 85–87.
- Latchem, C (2016). Learning Technology and lifelong informal, self-directed, and non-formal learning. Teoksessa N. J. Rushby & D. W. Surry (toim.), *The Wiley Handbook of Learning Technology* (s. 180–199). Wiley-Blackwell.
- Loeckx, J. (2015). Learning music online. Teoksessa L. Steels (toim.), *Music Learning with Massive Open Online Courses (MOOCs)* (s. 21–38). IOS Press.
- Lounaskorpi, P. (2010). Miten saadaan verkon työvälineet koulun jokapäiväiseen käyttöön? Teoksessa P. V. J. Yli-Luoma (toim.), *Sosiaalinen verkko-oppiminen* (s. 103–114). IMDL.
- Marquardson, J. (2020). Encouraging lifelong learning through tech explorations. *Information Systems Education Journal*, 18(6), 28–37.

- McPherson, G. E., Miksza, P. & Evans, P. (2017). Self-regulated learning in music practice and performance. Teoksessa D. H. Schunk & J. A. Greene, J. A. (toim.), *Handbook of self-regulation of learning and performance* (Second edition.) (s. 181–193). Routledge.
- Myllykoski, M. (2009). Musiikin verkkoyhteisöt – Epämuodollisen musiikin oppimisen uusi kenttätutkimus. Teoksessa J. Louhivuori, P. Paananen, M. Fredrikson & L. Väkevä (toim.), *Musiikkikasvatus: Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen* (s. 299–309). Suomen musiikkikasvatusseura - FiSME r.y.
- Mäkelä, L. (2010). *Verkkokurssi opetuksen ja oppimisen kompleksisena toimintatilana*. Tampere University Press.
- Norrena, J. (2019). *Oman oppimisen kapteeni*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki.
- Pruikkonen, A. (2018). Oppiminen ja opetus digitaalisessa ympäristössä – Minne matkalla? Teoksessa A. Arkko-Saukkonen & K. Saloniemi (toim.), *Innostusta verkkotyöskentelyyn* (s. 118-119). Lapin ammattikorkeakoulu.
- Päivänsalo, T. (2020). *Oppimiskoodi: Kuinka oppiminen onnistuu*. PS-kustannus.
- Ruthmann, S. A. & Hebert, D. G. (2012). Music learning and new media in virtual and online environments. Teoksessa G. McPherson & F Welch (toim.), *The Oxford handbook of music education: Volume 2*. (s. 567–583). Oxford University Press.
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus?: Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopisto.
- Savage, J. (2012). Driving forward technology's imprint on music education. Teoksessa G. McPherson & F Welch (toim.), *The Oxford handbook of music education: Volume 2*. (s. 492–511). Oxford University Press.
- Serdyukov, P. (2020). Asynchronous / Synchronous learning chasm. Teoksessa M. C. Sisteck-Chandler (toim.), *Exploring online learning through synchronous and asynchronous instructional methods* (s. 1–33). Information Science Reference.
- Siljander, P. (2014). *Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen: Peruskäsitteet ja pääsuuntauokset*. Vastapaino.
- Smilde, R. (2012). Lifelong learning for professional musicians. Teoksessa G. McPherson & F Welch (toim.), *The Oxford handbook of music education: Volume 2*. (s. 289–302). Oxford University Press.
- Sormunen, J. (2010). Virtuaaliopetus – Mitä se sitten lieneekin? Teoksessa P. V. J. Yli-Luoma (toim.), *Sosiaalinen verkko-oppiminen* (s. 19–22). IMDL.
- Stenberg, K. (2016). *Riittävän hyvä opettaja*. PS-kustannus.

- Suominen, R. & Nurmela, S. (2011). *Verkko-opettaja*. WSOYpro.
- Thornton, L. (2020). Music education at a distance. *Journal of Music Teacher Education*, 29(3), 3-6.
- Usher, E. L. & Schunk D. H. (2017). Social cognitive theoretical perspective of self-regulation. Teoksessa D. H. Schunk & J. A. Greene, J. A. (toim.), *Handbook of self-regulation of learning and performance* (Second edition.) (s. 19–35). Routledge.
- Veblen, K. (2012). Adult music learning in formal, nonformal, and informal contexts. Teoksessa G. McPherson & F Welch (toim.), *The Oxford handbook of music education: Volume 2*. (s. 243–256). Oxford University Press.
- Väkevä, L. (2013). Informaali oppiminen, musiikin opetus ja populaarimusiikin pedagogiikka. Teoksessa M. Juntunen, H. M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.), *Musiikkikasvattaja – kohti reflektiivistä käytäntöä* (s. 93–104). PS-kustannus.
- Yob, I. M. (2012). Considerations for online learning. *Música hodie*, 12(2), 274-279.